

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie skazanego K. Z.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 7 listopada 2023 r.

z urzędu kwestii wznowienia postępowania zażaleniowego

zakończonych postanowieniem Sądu Najwyższego

z dnia 15 lutego 2023 r., w sprawie V KZ 59/22,

utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 21 września 2022 r.,

o nieuwzględnieniu wniosku skazanego o przywrócenie terminu do wniesienia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. akt II AKa 267/20,

p o s t a n o w i ł

- 1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie zażaleniowe;**
- 2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2023 r., V KZ 59/22 - i sprawę w przedmiocie zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. akt II AKa 267/20, przekazać Izbie Karnej Sądu Najwyższego do ponownego rozpoznania;**
- 3. kosztami postępowania wznowieniowego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2023 r., w sprawie o sygn. akt V KZ 59/22, Sąd Najwyższy utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie, na mocy którego Sąd Apelacyjny w Gdańsku na podstawie art. 126 § 1 k.p.k., nie uwzględnił wniosku K. Z. o przywrócenie terminu do wniesienia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. akt II AKa 267/20.

W dniu 6 marca 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo skazanego K. Z. zatytułowane „Wniosek o uznanie za nieistniejące postanowienia z dnia 15.02.2023 r. w sprawie w przedmiocie zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21.09.2022 r. o sygn. II AKa 267/20”. W piśmie tym skazany stwierdził - „Pan Marek Siwek nie jest sędzią Sądu Najwyższego, a mimo to orzekał w sprawie. (...) Uchylenie uchwały KRS nr [...] dotyczącej powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego Pana Marka Siwka spowodowało, że akt powołania do pełnienia urzędu sędziego SN, którego Prezydent RP dokonał w oparciu o tę uchwałę, nie znajduje podstawy wymaganej przez art. 179 Konstytucji. Brak tej podstawy wystąpił wprawdzie dopiero po dokonaniu aktu powołania, ale było to wyłącznie wynikiem naruszenia postanowień Naczelnego Sądu Administracyjnego z 27 września 2018 r. (w którym NSA wstrzymał wykonanie tej uchwały), co w żaden sposób nie może pomniejszać wagi faktycznego braku podstawy do dokonania prezydenckiego aktu powołania do pełnienia urzędu sędziego”.

W kolejnym piśmie z dnia 16 marca 2023 r. (wpłynęło do Sądu Najwyższego w dniu 21 marca 2023 r.), zatytułowanym „W związku z wnioskiem o uznanie za nieistniejące postanowienia z dnia 15.02.2023 r. w sprawie w przedmiocie zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21.09.2022 r. o sygn. II AKa 267/20”, wnioskodawca wskazał, że wnosi o uznanie jego poprzedniego pisma za wniosek o wznowienie postępowania, albowiem skład sądu orzekającego w sprawie zażalenia nie stanowił sądu bezstronnego i niezawisłego w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym, gdyż, jak wynika z orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych orzekający w składach złożonych z

powołanych w ten sposób sędziów, został pozbawiony przymiotu sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, co skutkowało naruszeniem tego postanowienia przez Rzeczpospolitą Polską, więc potrzeba wznowienie postępowania wynika z orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zawarta w piśmie skazanego sygnalizacja skutkowała wznowieniem z urzędu postępowania zażaleniowego, uchyleniem postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2023 r., w sprawie V KZ 59/22 - i przekazaniem sprawy w przedmiocie zażalenia skazanego Izbie Karnej Sądu Najwyższego do ponownego rozpoznania. Zasadniczym problemem, wymagającym rozstrzygnięcia na wstępie jest kwestia, czy postanowienie Sądu Najwyższego wydane w trybie zażaleniowym o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia może zostać wzruszone poprzez wznowienie tego postępowania. Należy stwierdzić, że co do zasady, możliwe jest wznowienie postępowania zakończonego orzeczeniem Sądu Najwyższego, jednak tylko takiego postępowania, które co do *meritum* zakończyło się przed tym Sądem. Nie może ulegać wątpliwości, że wniosek skazanego dotyczył postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego i że dopuszczalne jest w tej sytuacji wznowienie postępowania na podstawie art. 542 § 3 k.p.k., co wynika z utrwalonej już linii orzeczniczej tego Sądu.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., w sprawie II KO 73/22 (LEX nr 35474095), trafnie wskazano, że: - „w formule z art. 540 § 1 k.p.k. <<postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem>> mieści się bezspornie także postępowanie, w którym wydano postanowienie o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania oraz postanowienie o oddaleniu kasacji, są to bowiem orzeczenia kończące postępowanie sądowe – odpowiednio: co do wznowienia postępowania oraz kasacji”. Stanowisko to zostało podtrzymane w kolejnych postanowieniach: z dnia 21 czerwca 2023 r., w sprawie V KO 17/22 (LEX nr 3572359) oraz z dnia 21 czerwca 2023 r., w sprawie V KO 30/22 (LEX nr 3572360). Skrótowno rzecz ujmując wskazano w nich, że o ile podstawy wznowienia z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. czy z art. 540a k.p.k. ograniczają przedmiot postępowania wznowieniowego do zasadniczego przedmiotu postępowania, tj. odpowiedzialności

karnej, to już podstawy z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., czy z art. 540 § 2 i 3 k.p.k., a wreszcie z art. 542 § 3 k.p.k., takiego związku nie wskazują. Za tego rodzaju wynikiem wykładni językowej i systemowej przemawiają też względy celowościowe. W orzeczeniach tych szeroko omówiono, na jakiej podstawie Sąd Najwyższy uznawał w przeszłości, że możliwe jest wzruszenie – w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia, w tym w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wznowienie postępowania – prawomocnych orzeczeń zapadłych przed sądami powszechnymi, czy także przed Sądem Najwyższym, przyjmując tym samym, iż orzeczeniom tym, a zatem i orzeczeniom Sądu Najwyższego, przysługuje atrybut <<orzeczenia kończącego postępowania sądowe>> w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k. i art. 521 § 1 k.p.k. Nie ma potrzeby powtarzania w tym miejscu obszernych argumentów wyłożonych w cytowanych judykatach, wystarczy odesłać do ich lektury z zaznaczeniem, że skład Sądu Najwyższego rozpoznający niniejszą sprawę w pełni je aprobuje uznając za swoje.

Odnosząc się w przedmiotowej sprawie do merytorycznych podstaw wznowienia postępowania rację przyznać należy wnioskodawcy, że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Tego rodzaju wykładnia powołanego wyżej przepisu dokonana została przez Sąd Najwyższy w uchwale trzech połączonych Izb z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2020, z. 2, poz. 7), gdzie w sposób jasny i przekonujący przedstawiono powody zajęcia takiego stanowiska. Jak to trafnie wywiedziono w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych po zapadnięciu tej uchwały, zachowała ona nadal moc obowiązującą, wiążąc wszystkie składy Sądu Najwyższego [art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym – dalej jako u.S.N.], a faktu tego nie może zmienić wydanie przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61). Żaden bowiem przepis ustawy zasadniczej nie przyznaje Trybunałowi Konstytucyjnemu uprawnienia do stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP

orzeczeń sądowych. W konsekwencji Sąd Najwyższy nie jest związany tym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego [zob. w tym przedmiocie: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2023 r., III KK 109/23, LEX nr 3567563; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41; z dnia 29 września 2021, V KZ 47/21, LEX nr 3230203; z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22, LEX nr 3371942; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNP 2022, nr 10, poz. 95; a także najnowsze orzecznictwo w tzw. sprawach testowych (art. 29 § 5 u.S.N.): postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22, OSNK 2023, z. 5 – 6, poz. 28; z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23].

Przeprowadzoną przez Sąd Najwyższy w powołanych na wstępie orzeczeniach wykładnię przepisów Kodeksu postępowania karnego oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych ten skład Sądu Najwyższego w całej rozciągłości podziela i do niej się w tym miejscu odwołuje, uznając ją za własną.

W sprawie nie budzi żadnych wątpliwości, że sędzia Marek Siwek został powołany na urząd sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Istotne jest jednak to, że tak ukształtowana KRS - zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r. (I KZP 2/22) - nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1, a zatem nie może skutecznie i w zgodzie z Konstytucją wypełniać roli wskazanej w jej art. 179. Naczelny Sąd Administracyjny postanowieniem z dnia 27 września 2018 r. (II GW 28/18) wstrzymał wykonanie uchwały KRS z dnia 28 sierpnia 2018 r., nr [...], w części dotyczącej przedstawienia (nieprzedstawienia) wniosków o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, w tym sędziego Marka Siwka, lecz Prezydent RP wręczył w dniu 10 października 2018 r. akt powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, który to akt sędzia Marek Siwek przyjął i złożył stosowne ślubowanie. W dniu 11 października

2021 r. Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził nieważność w całości uchwały KRS z dnia 28 sierpnia 2018 r., nr [...], co w konsekwencji oznacza, że brak jest wymaganego Konstytucją RP wniosku KRS o przedstawieniu kandydatury Marka Siwka Prezydentowi RP do powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22*).

Pogląd ten wzmacnia wyrok ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., sprawa Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skargi nr 49868/19 i 57511/19), w którym Trybunał ten stwierdził, że nieprawidłowości w procesie nominacji sędziów do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego naruszyły legitymację tej Izby w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury nominacji sędziów, nie posiadała ona i nadal nie posiada atrybutów <<sądu>>, który jest <<zgodny z prawem>> w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPC). Sama istota przedmiotowego prawa została zatem naruszona (pkt 353) i w świetle powyższego oraz uwzględniając swoją ogólną ocenę w ramach trzystopniowego testu przedstawionego w uzasadnieniu swojego wyroku, Trybunał stwierdził, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, która rozpatrywała sprawy skarżących, nie była <<sądem ustanowionym ustawą>> (pkt 354). W identyczny sposób wypowiedział się ETPCz w wyroku z dnia 3 lutego 2022 r., sprawa ADVANCE PHARMA Sp. z o.o. przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20), a dotyczącego orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego w Izbie Cywilnej z udziałem osób powołanych w tej Izbie na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z 2017 r.

Należy podkreślić, że pierwotnie sędzia Marek Siwek został powołany przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, następnie decyzją Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego został przeniesiony do orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego. Wszyscy sędziowie zostali powołani przez Prezydenta RP do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w takiej samej procedurze, jak uprzednio sędziowie powołani do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Wszystkie te powołania zostały ocenione tak przez Sąd Najwyższy, jak i TSUE oraz ETPC, jako dokonane z rażącym naruszeniem prawa, a sąd z udziałem tak powołanych sędziów nie jest „sądem

ustanowionym ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji. (zob. szeroka argumentacja przedstawiona w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22; w cytowanym wcześniej postanowieniu SN z dnia 21 czerwca 2023 r., w sprawie V KO 30/22 oraz w postanowieniu SN z dnia 14 czerwca 2023 r., w sprawie II KO 73/22, LEX nr 3574095).

W konsekwencji zaistnienia w tej sprawie na etapie postępowania zażaleniowego uchybienia o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., Sąd Najwyższy wznowił to postępowanie, co z kolei implikowało uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2023 r., V KZ 59/22 - i przekazanie zażalenia skazanego do ponownego rozpoznania w postępowaniu zażaleniowym.

Oczywiste jest przy tym, że przy ponownym rozpoznaniu tego zażalenia konieczne są do podjęcia czynności pozwalające na uniknięcie tożsamego, jak w dotychczasowym postępowaniu, uchybienia.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]